

Broj: 01-50-1-15-78/05
Sarajevo, 26. aprila 2006.

ZAPISNIK

78. sjednice Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine,
održane 25. i 26. aprila 2006. godine

78. sjednica Predstavničkog doma održana je 25. i 26. aprila 2006. godine.
Prvog dana sjednica je počela u 10,15 sati. Prisustvovali su svi poslanici.

Osim poslanika, sjednici su prisustvovali:

predsjedavajući Predsjedništva BiH Sulejman Tihić i članovi Predsjedništva BiH Borislav Paravac i Ivo Miro Jović;

delegati u Domu naroda PSBiH: Halid Genjac, Ilija Filipović, Boško Šiljegović, Osman Brka, Ruža Stojanović i Branko Zrno;

predsjedavajući Vijeća ministara BiH Adnan Terzić, ministri: Mladen Ivanić, Bariša Čolak, Nikola Radovanović, Safet Halilović, Ljerka Marić i Dragan Doko; zamjenici ministara: Enes Bećirbašić, Marina Pendeš, Anton Ril i Niko Grubešić;

visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu Kristijan Švarc-Šiling (prisustvovao jednom dijelu sjednice);

predsjednik Evropske komisije u BiH Majkl Hemfris;

ambasadori Austrije, Kanade, Francuske, Njemačke, Italije, Japana, Holandije, Ruske Federacije, Turske, Velike Britanije, Sjedinjenih Američkih Država, Mađarske, Hrvatske Danske, Španije, Slovačke, Belgije i Švedske;

predstavnici Ureda Vijeća Evrope;

predstavnici OHR-a;

predstavnici OSCE-a;

predstavnik Centra civilnih inicijativa.

Jednom dijelu sjednice prisustvovali su i: Dragan Čović, predsjednik HDZ-a, Dragan Čavić, predsjednik SDS-a, i Milorad Dodik, predsjednik SNSD-a.

Predsjedavajući Doma Martin Raguž, nakon intoniranja himne, upoznao je poslanike o tome ko je sve pozvan na sjednicu, a zatim je pozdravio poslanike, sve prisutne goste i predstavnike sredstava javnog informiranja. Rekao je da je sjednica sazvana po hitnom postupku, pozivom na stav 3. člana 47. Poslovnika Predstavničkog doma te da je predložena samo jedna tačka – Prijedlog amandmana na Ustav Bosne i Hercegovine – prvo čitanje.

U raspravi povodom prijedloga dnevnog reda **Vlatka Komšić** predložila je da se u dnevni red, kao 1. tačka, uvrsti Razmatranje i usvajanje Sporazuma čelnika političkih stranaka o izmjeni Ustava Bosne i Hercegovine, a da Prijedlog amandmana bude 2. tačka.

Muhamed Moranjkić rekao je da je i na Proširenom kolegiju predlagao, pa i sada predlaže, da se Prijedlog amandmana na Ustav BiH skine s dnevnog reda i da se rasprava o Amandmanima odgodi do novembra, «odnosno do određenih rasčišćavanja odnosa na ovim prostorima, koji namiču određenu maglu na ponuđena ustavna rješenja». Rekao je, uz ostalo, da misli da situacija nije sazrela za donošenje novog ustava, pri čemu, prije svega, misli na tužbu Bosne i Hercegovine protiv Srbije i Crne Gore.

Tihomir Gligorić usprotivio se prijedlogu Vlatke Komšić da se u dnevni red uvrsti Sporazum, rekavši da treba poštivati Ustav i Poslovnik i da ne treba u parlamentarnu proceduru uvlačiti političke stranke i lidere. Također je osporio prijedlog Muhameda Moranjkića, rekavši da je o tome bilo govora i na Proširenom kolegiju, te predložio da Kolegij Doma vodi računa o dogovoru o dnevnom redu sjednice Doma, postignutom na Proširenom kolegiju.

Predsjedavajući Raguz pojasnio je da je tumačenje Kolegija da je predložena tačka obavezna i naglasio da Kolegij ostaje pri činjenici da su ispunjeni svi proceduralni uslovi da se na ovoj sjednici raspravlja i odlučuje o Prijedlogu amandmana na Ustav BiH. Dodao je da se o političkim aspektima Sporazuma može govoriti u raspravi o Prijedlogu amandmana

Beriz Belkić je, povodom prijedloga Vlatke Komšić, rekao da Sporazum političkih stranaka nije dokument koji bi trebalo da bude predmet rasprave u Parlamentu i da je Sporazum, na neki način, pretočen u Amandmane, te da je Klub Stranke za BiH protiv toga prijedloga. Dalje je rekao da Klub SBiH podržava prijedlog Muhameda Moranjkića.

Sead Avdić rekao je da on želi da izrazi svoje kontroverze koje su odraz razmišljanja i promišljanja bosanskohercegovačke javnosti. Rekao je dalje da Aneks IV. Dejtonskog mirovnog sporazuma, kao najviši pravni akt države, nikada nije dobio demokratski legitimitet u Parlamentu BiH, tj. nikada nije verificiran. To znači da mi pravimo amandmane na dokument koji ovaj parlament nikada nije usvojio i to jeste kontroverza formalno-pravne prirode, pa bi bilo dobro da se na početku ove sjednice otklone ova razmimoilaženja i ustavnih i pravnih eskperata, rekao je, uz ostalo, Sead Avdić.

Petar Kunić odgovorio je na diskusiju Avdića, rekavši da je teško prihvatiti takvu tezu. Istina je da Parlament nikada nije usvojio Aneks IV., ali su ga usvojili predstavnici svih naroda u Dejtonu i Parizu. Ti predstavnici imali su i legitimitet i legalitet za prihvatanje Ustava koji se u BiH već 10 godina primjenjuje, rekao je Petar Kunić.

Mirsad Sipović je, također odogovarajući na diskusiju Seada Avdića, rekao da se u javnosti stvara dojam da Ustav BiH nije potvrđen u Parlamentu, te podsjetio poslanike da je, nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, provedena javna rasprava i da su Ustav potvrdili tadašnji organi Republike BiH, Federacije BiH i Republike Srpske. Prema tome, Aneks IV. Dejtonskog mirovnog sporazuma, kao Ustav BiH, ima puni legitimitet i legalitet i tu nema nikakve dileme, naglasio je Mirsad Spović.

Filip Andrić rekao je da se za riječ javio povodom izjave u prethodne dvije diskusije, koje pokušavaju uvjeriti da je uistinu u demokratskoj proceduri donesen, odnosno potvrđen Ustav i da on ima legitimitet. Normalno bi bilo da je Ustav i objavljen, rekao je Andrić i zapitao – kada je i gdje objavljen, ko ga je potpisao i, kao najvažnije – gdje su oni koji su ga potpisali, odnosno njihovi predstavnici i zašto oni ne učestvuju u izmjenama i dopunama tog ustava.

Šefik Džaferović je, iznoseći svoj stav na prijedloge koji su se čuli u raspravi, rekao da je predložena tačka obavezna i da je nije moguće skidati s dnevnog reda. Sporazum su potpisali predstavnici političkih stranaka i on se mora i treba ispoštovati kroz amandmane na Ustav, kroz zakone i kroz poslovničke procedure. Što se tiče legaliteta Dejtonskog mirovnog sporazuma, ja vas podsjećam da je 29. i 30. novembra 2005. Skupština Republike Bosne i Hercegovine, nakon Dejtona a prije Pariza, podržala Dejtonski mirovni sporazum, pa i Aneks IV., i nakon toga ga je u Parizu potpisala delegacija koju je ovlasila Skupština Republike Bosne i Hercegovine, rekao je, uz ostalo, Šefik Džaferović i naglasio da postoje sve formalne i suštinske, kao i proceduralne pretpostavke za odlučivanje o Prijedlogu amandmana na Ustav BiH.

Dalje su u raspravi i replikama učestvovali: Sead Avdić, Šefik Džaferović, Ljiljana Milićević, Vinko Zorić, Tihomir Gligorić, Nikola Špirić, Muhamed Moranjkić, Momčilo Novaković, Filip Andrić i Petar Kunić.

Zaključujući raspravu o dnevnom redu, predsjedavajući Doma Martin Raguž rekao je da iznosi ono što je dogovoreno na Proširenom kolegiju, a to je da je Prijedlog amandmana na Ustav BiH obavezna tačka koja je predložena od ovlaštenog predlagača, te da se to nalazi na dnevnom redu i da o tome nema odlučivanja.

Što se tiče prijedloga Vlatke Komšić, predsjedavajući je rekao da je svima jasno da je Sporazum pretočen u Amandmane i da su stavljani na dnevni red u skladu s procedurom propisnom Poslovnikom. Naglasio je da je Kolegij osigurao sve regularne uslove za raspravu o Prijedlogu amandmana, koji, naravno, impliciraju i političke aspekte Sporazuma, o čemu se može govoriti kroz raspravu, rekao je predsjedavajući Raguž, naglasivši da Prijedlog amandmana ostaje jedina tačka dnevnog reda.

Nakon ovog izlaganja predsjedavajućeg, i Vlatka Komšić i Muhamed Moranjkić zahtijevali su da se o njihovim prijedlozima glasa.

Momčilo Novaković intervenirao je rekavši da se ne može na glasanje dati prijedlog za skidanje obavezne tačke dnevnog reda, jer bi to bilo kršenje Poslovnika.

Nakon dalje rasprave u kojoj su učestvovali: Martin Raguž, Momčilo Novaković i Šefik Džaferović, te pauze na zahtjev Vlatke Komšić, Vlatka Komšić prihvatila je da se ne glasa o njenom prijedlogu za uvrštavanje Sporazuma u dnevni red, ali da se, prilikom usvajanja Amandmana, konstatira da je usvojen i Sporazum, kako je u svojoj diskusiji predložio i Nikola Špirić.

Predsjedavajući Raguž zahvalio je Vlatki Komšić i obavijestio Dom da se tokom pauze konsultirao s Muhamedom Moranjkićem, pa se Moranjkić saglasio da ne može tražiti skidanje obavezne tačke dnevnog reda.

Vinko Zorić je negodovao, rekavši da ne zna otkud pravo jednom poslaniku da kaže – ja prihvatam prijedlog Nikole Špirića, naglasivši da on uopće i ne zna šta je Špirić predložio i ne želi da se nešto tu podrazumijeva.

Predsjedavajući Raguž objasnio je da je Vlatka Komšić odustala od prijedloga da se kao posebna tačka u dnevni red uvrsti Sporazum i da je on kao predsjedavajući to konstatirao. Zatim je naglasio da za dnevni red 78. sjednice ostaje samo jedna tačka, a to je

1. Prijedlog amandmana na Ustav BiH – prvo čitanje (predlagač: Predsjedništvo BiH)

Zatim se prešlo na rad o usvojenoj tački dnevnog reda.

U uvodnim napomenama predsjedavajući Doma Martin Raguž podsjetio je da je, nakon pregovora u okviru jednog broja parlamentarnih stranaka u BiH, Predsjedništvo BiH u parlamentarnu proceduru dostavilo Prijedlog amandmana na Ustav BiH. U skladu s Poslovnikom Doma, Kolegij Doma, kao nadležnu, odredio je Ustavno-pravnu komisiju i obavezao je da organizira i provede javnu raspravu, u skladu s članom 112. Poslovnika. Javna rasprava trajala je 15 dana, a Prijedlog amandmana upućen je i Vijeću ministara BiH radi davanja mišljenja. Vijeće ministara BiH dostavilo je Mišljenje o amandmanima. Ustavno-pravna komisija također je dostavila Mišljenje, a nakon provedenog postupka u Komisiji, i Izvještaj o Prijedlogu amandmana na Ustav BiH, rekao je, pored ostalog, predsjedavajući Raguž u uvodnim napomenama. Zatim je podsjetio i na amandmane koji su podneseni u plenarnoj fazi, kao i da se prilikom razmatranja Amandmana slijedi osnovni zakonodavni postupak, te da su Amandmani usvojeni ako za njih glasaju 2/3 poslanika koji su prisutni i glasaju.

Poslije uvodnih napomena predsjedavajućeg Doma, u ime predlagača, izlaganje je podnio predsjedavajući Predsjedništva BiH Sulejman Tihić.

Predsjedavajući Predsjedništva BiH rekao je da se, nakon deset mjeseci razgovora, nalazimo na kraju prve faze ustavnih promjena. Ustavne reforme su prirodan, logičan slijed niza reformi koje smo već proveli i koje provodimo, počev od reformi administrativnog, obrazovnog, carinskog, poreskog, pravosudnog, odbrambenog, sigurnosnog i policijskog sektora. Amandmani koji su danas na dnevnom redu kompletiraju jednu cjelinu do sada provedenog i stvaraju pretpostavke za nastavak

procesa reformi s ciljem uspostave efikasnijeg i jeftinijeg sistema na putu naše zemlje prema članstvu u Evropskoj uniji i NATO-u, rekao je na početku izlaganja predsjedavajući Tihčić. Zatim je podsjetio na učešće političkih stranaka u razgovorima, rekavši da je na početku bilo osam (SDA, Stranka za BiH, SDS, HDZ, SDP, SNSD, PDP i HNZ), čiji su predstavnici 21. novembra 2005. u Vašingtonu potpisali izjavu o opredijeljenosti za promjene Ustava BiH. Razgovori su završeni 18. marta 2006. potpisivanjem političkog sporazuma od strane šest političkih stranaka (SDA, SDP, SDS, HDZ, SNSD i PDP), pa je, na osnovu ovog sporazuma, Predsjedništvo BiH utvrdilo Prijedlog amandmana na Ustav BiH i dostavilo ga u parlamentarnu proceduru, rekao je, uz ostalo, predsjedavajući Predsjedništva BiH Sulejman Tihčić. Naglasio je da su osnovni principi predloženih amandmana sadržani u Vašingtonskoj izjavi o opredijeljenosti za ustavne promjene, kojom prilikom su se potpisnici obavezali da će slijediti politiku reformi neophodnih kako bi BiH što prije postala članica NATO i EU.

Zatim je predsjedavajući Predsjedništva BiH obrazložio amandmane pojedinačno. Rekao je da smatra da su Amandmanima napravljeni važni pomaci u jačanju nadležnosti države, efikasnosti i funkcionalnosti institucija BiH i da će to sigurno ubrzati put zemlje prema euroatlantskim integracijama. Ovim izmjenama nisu obuhvaćena sva sporna pitanja jer za to nije postojao neophodan konsenzus, ali vjerujem da će u narednoj fazi, nakon predstojećih izbora, biti moguće razgovarati i postići konsenzus o drugim pitanjima koja u ovoj fazi nisu obuhvaćena. Uvjeren sam da su ova rješenja dobra i za Srbe, i za Hrvate, i za Bošnjake, i za sve građane – rekao je, uz ostalo, predsjedavajući Predsjedništva BiH Sulejman Tihčić.

Na kraju izlaganja predsjedavajući Tihčić pozvao je sve one koji imaju dileme u vezi s Amandmanima da dobro razmisle, napominjući da su se o Amandmanima izjasnile brojne međunarodne institucije i države, Evropska unija i Venecijanska komisija, i da svi smatraju da je ovo dobro za Bosnu i Hercegovinu i da Amandmane treba podržati.

Poslije izlaganja predsjedavajućeg Predsjedništva BiH, Mirsad Ćeman govorio je u ime Ustavno-pravne komisije. On je, uz ostalo, rekao da, u odnosu na Izvještaj Komisije, želi iznijeti pojašnjenje vezano za javnu raspravu o Amandmanima, rekavši da je Javna rasprava o Prijedlogu amandmana trjela sve vrijeme do sjednice Ustavno-pravne komisije, od onog momenta dok Komisija nije odlučila o principima predloženih amandmana. Naglasio je da su mnogi građani i institucije, na poziv Ustavno-pravne komisije, pojedinačno ili organizirano, kroz razne oblike komunikacije dostavili svoja mišljenja, prijedloge, ocjene i stavove. O prijedlozima iz Javne rasprave izjasnili su se oni kojima su bili dostavljeni, a to su, u prvom redu, bili članovi Ustavno-pravne komisije, rekao je predsjedavajući Ustavno-pravne komisije.

Poslije izlaganja predsjedavajućeg Predsjedništva BiH i predsjedavajućeg Ustavno-pravne komisije, o Prijedlogu amandmana vođena je duga rasprava. U raspravi su učestvovali: Sead Avdić, Elmir Jahić, Ibrahim Đedović, Beriz Belkić.

Sead Avdić rekao je da Mješoviti klub podržava ustavne promjene i smatra ih neophodnim, ali se ovima koje su ponuđene ne može dati prolazna ocjena - nisu korjenite ni suštinske. Klub smatra da ni metodologija, procedura i način dolaska do predloženih rješenja nisu prihvatljivi kao jedan normalan, formalno-pravno utemeljen postupak promjene Ustava države, što je učinjeno daleko od očiju javnosti. Dejtonski mirovni sporazum je privremeni dokument, kao i njegov Aneks IV., pa formalno-pravna logika upućuje da se taj dokument prvo treba usvojiti ovdje, dobiti puni demokratski legitimitet i onda na takav dokument imati amandmane, rekao je, uz ostalo, Sead Avdić u ime Mješovitog kluba. Naglasio je također da je bilo i pritisaka na poslanike, pa je predložio da se o Amandmanima provede tajno glasanje, kao najveći instrument demokratske procedure.

Elmir Jahić je, u ime Kluba poslanika SDA, rekao da je veliki rezultat što danas, prvi put nakon deset godina, u parlamentarnoj proceduri raspravljamo o Amandmanima na Ustav BiH i to pokazuje da smo spremni suočiti se sa svim dilemama i problemima, s jedne strane, i također spremni na kompromis, s druge strane. Svi kažemo da nismo zadovoljni postojećim stanjem, ali se postojeće stanje ne može mijenjati nečinjenjem. Zato SDA smatra da se mora napraviti taj prvi korak da bi krenuli u promjenu postojećeg stanja. To je osnovni razlog zbog kojeg mi smatramo da treba

da podržimo principe i Amandmane na Ustav BiH. Ni mi s nekim rješenjima nismo zadovoljni, ali znamo da su se svi društveni procesi u BiH, koji su uspjeli, odvijali postepeno, evolutivno – korak po korak. U tom kontekstu SDA i promatra ovaj paket ustavnih amandmana kao bitan korak na putu reforme bosanskohercegovačkog društva i države BiH, rekao je Elmir Jahić. Naglasio je da će Klub SDA podržati predložene dokumente pošto je SDA opredijeljena da mijenja postojeće stanje - a alternativa tome je - status kvo - imajući u vidu da BiH doživljavamo kao državu ravnopravnih naroda i građana, te da prilikom donošenja značajnih političkih odluka, kao što je i reforma Ustava, treba postojati dovoljna politička volja, rekao je predsjedavajući Kluba SDA Elmir Jahić.

Ibrahim Đedović rekao je da govori u ime Demokratske narodne zajednice i u svoje ime. Naglasio je, uz ostalo, da nisu zadovoljni načinom vođenja pregovora. Korišten je termin «osam najvećih političkih stranaka», a izostavljeno je da je vođeno računa o većinskom nacionalnom sastavu svake pojedine političke stranke. Dodao je da mu se ne sviđa što su se odmah poslije objavljivanja Sporazuma u javnosti stvorila dva bloka (jedan protiv, drugi za) i što su korištene veoma teške riječi kao što su: smrt Bosne, osuda, gubljenje konstitutivnosti naroda itd., te da on misli da ti termini nikud ne vode i ne nude dobro. Putevi dolaska do boljeg života su mogući, a ovdje je riječ o promjenama – one mogu da se dogode na dva načina: revolucijom i evolucijom. Revolucija je u ovoj zemlji isključeno rješenje. Do promjena u BiH jedino možemo doći dogovorom. Umjesto teških riječi, moramo mukotrpno dogovarati i tražiti rješenja u kojima se složimo. Mi predstavljamo građane koji žele živjeti bolje – bez obzira na naciju. Jasno naglašavajući da nismo zadovoljni sadržajem ponuđenih rješenja i vjerujući u nastavak ustavnih promjena, u ime Demokratske narodne zajednice, želim reći da je naš stav da podržimo Amandmane na Ustav BiH, rekao je Ibrahim Đedović.

Beriz Belkić je, u ime Kluba Stranke za BiH, rekao da oni jesu za promjene i sama suština našeg postojanja jeste izgradnja normalne, demokratski uređene Bosne i Hercegovine. Mi od izbora 1996. radimo na izgradnji institucija BiH, naravno i s drugima, ali očigledno nedovoljno i neučinkovito. Zašto nismo za predložene amandmane ili promjene? Mi jednostavno smatramo da ovakve promjene ne ostvaruju proces niti su prvi korak promjena koncepta, odnosno ustavne matrice, za koji mi mislimo da državu čini potpuno ovisnom i dovodi je u podređeni položaj u odnosu na entitete, bolje rečeno, entitete dovodi u nadređeni položaj u odnosu na državu. Da se ovaj proces ne otvara, potvrđuje način definiranja nadležnosti u Amandmanima. Dakle, uvijek su uslovljene entitetskim glasanjem i uvijek imamo odredbe – sve što nije izričito navedeno da je državna nadležnost, u nadležnosti je entiteta. Stranka za BiH ne može prihvatiti da se država BiH razumije kao zajednica entiteta i ne može prihvatiti da Predstavnički dom bude dom entiteta. Potvrđivanjem ovakvog koncepta ne integrira se bosanskohercegovačko društvo, ne kreira se opći interes, nego se stimuliraju i zadržavaju procesi daljnjih podjela. Zadržavanjem entitetskog glasanja čini se nepravda prema hrvatskom narodu, rekao je, uz ostalo, Beriz Belkić, te naglasio da su oni, i pored svega, pokazali kooperativnost i predložili samo jedan amandman koji se odnosi na ukidanje entitetskog glasanja u Predstavničkom domu. Zatražio je da se Predsjedništvo BiH kao predlagač Amandmana na Ustav BiH izjasni o njihovom amandmanu. Na kraju je rekao da će oni čekati izjašnjenje predlagača o njihovom amandmanu, ali procjenjujući dosadašnji odnos prema tom amandmanu, oni će glasati protiv ponuđenih amandmana na Ustav BiH, smatrajući da, glasajući danas protiv, glasaju za nastavak procesa koji će dovesti do promjene koncepta ustavnog rješenja, zaključio je Beriz Belkić svojom diskusijom u ime Kluba Stranke za BiH.

Nikola Špirić je na početku svoje diskusije pozdravio lidere političkih stranaka, predstavnike međunarodne zajednice i ambasadore Evropske unije i SAD-a koji su na indirektnan način, u konsultativnom smislu, pomogli da danas, prvi put nakon deset godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, imamo konkretne amandmane na Ustav BiH. Zato bi ovo trebalo biti radost za BiH i njene građane. A zašto to nije, postavio sam sebi pitanje. Zato što su lideri promovirali upravo ono oko čega se ne slažu. Nikada nisu smogli snage da promoviraju ono oko čega se slažu, pa je zato svaka reforma kod građana bila dočekana s rezervom jer su prepadani. To je slučaj i sada s Amandmanima. Ja želim reći da su ovo radikalni pomaci u reformi Ustava BiH, jer su imali cilj da

stvore efikasne državne institucije koje će ubrzati put Bosne i Hercegovine ka evropskim integracijama, rekao je, uz ostalo, Nikola Špirić. Zatim je komentirao pojedina rješenja predložena u Amandmanima i rekao da se radi o dobro odmjerenim principima koji nisu negacija ni države ni entiteta. Neophodno je ostaviti određeni nivo zaštite. Daj Bože da smo mi u situaciji da jedni drugima vjerujemo pa da ne treba nikakav zaštitni mehanizam, rekao je Nikola Špirić. Pozvao je na dijalog sve one koji imaju rezerve kako bi se došlo do konsenzusa, naglasivši da u SNSD-u imaju predstavnike za dijalog, te pozvao da glasaju za predložene amandmane kao prvu fazu ustavne reforme. Najgore bi bilo za ovu zemlju i njene građane da druga faza bude ponavljanje prve faze, rekao je, između ostalog, Nikola Špirić.

Vinko Zorić rekao je da je Klub na čijem je on čelu bio i ostaje za promjene, i to su pokazali i inicijativom i zaključkom u Domu od 31. marta 2004., nakon čega je održana i javna rasprava, ali je taj prijedlog ignoriran. Glavna zamjerka Kluba jeste što je Sporazum donesen izvan Parlamenta – nisu se uvažavali poslanici u Parlamentarnoj skupštini i nisu mogli uticati na sadržaj Sporazuma koji je bio osnova za predlaganje ovakvih amandmana na Ustav, rekao je Vinko Zorić. Zatim je komentirao predložena rješenja, prigovorivši, uz ostalo, i zbog način izbora delegata u Dom naroda, rekavši da misli da se na ovaj način ukida Dom naroda, on nema funkciju koju je imao do sada – imenuje ga Predstavnički dom i on postaje komisija Predstavničkog doma. Na kraju je Vinko Zorić rekao da je Martin Raguž, u ime Kluba hrvatskog naroda u Predstavničkom domu, podnio amandmane, pa će, ako se ti amandmani prihvate, Klub podržati Amandmane na Ustav BiH.

Muhamed Moranjić rekao je da je način «krojenja» ponuđenih rješenja i sastav «krojača» za njega upitan i neprihvatljiv, te ustvrdio da je javnost bila isključena iz tog postupka. Javna rasprava je, zbog pritiska, poslije objavljena i trajala je samo 15 dana, što je nedovoljno. Rješenja ponuđena Amandmanima nisu ono što građani ove zemlje očekuju, a to je – da osiguraju dobru organizaciju države u smislu funkcionalnosti, da bude jeftina i da građani bolje žive. I principi na kojima Amandmani počivaju su upitni, rekao je Moranjić komentirajući konkretna rješenja. Rekao je, na kraju, da on ustavne promjene prihvata, ali ne s ponuđenim rješenjima, te da ih treba ili odmah nastaviti dograđivati ili ih malo prolongirati, dok sazrije vrijeme pa da se odjednom odrade obje faze. Za mene ponuđena rješenja nisu dovoljna, pa kao poslanik za njih neću glasati, rekao je Muhamed Moranjić.

Mehmed Žilić je na početku rekao da je iznesen stav Kluba SDA, da će podržati Amandmane, a da je on jedini član tog kluba koji Amandmane ne podržava. Naglasio je da je prije godinu dana, kao i jutros, imao korektan razgovor sa Sulejmanom Tihićem, kada je rekao da je preuranjeno da se sada radi na izmjeni Ustava, jer unutar BiH imamo mnogo težu situaciju. Naveo je da imamo dva policijska sistema, imamo reformu vojske a u stvari nemamo vojsku u odnosu na susjede, te koliko smo razgovarali o PDV-u - na carini i akcizama država godišnje gubi milijardu maraka zato što nema granice. Bolje je glasati u Parlamentu da uvedemo tople radare i za nadgledanje granice nego ko će nam biti predsjednik države, rekao je, pored ostalog, Mehmed Žilić i naglasio da nikada neće dići ruku za podjelu ove države.

Zlatko Lagumdžija na početku svoje diskusije rekao je da spada u generaciju ljudi koja je sada dobila šansu da deset godina nakon Dejtona bude pred najvećom odlukom u okviru institucija ove zemlje. Rekao je da je, kao i većina prisutnih, učestvovao u velikom broju javnih rasprava, da je njegov klub organizirao preko 300 javnih rasprava. Rekao je da spada u one ljude koji su duboko nesretni zbog stanja u ovoj zemlji, ali da ćemo, ako smo poštteni jedni prema drugima, shvatiti da je ključna riječ koja nam nedostaje – ne bolji ustav, nego povjerenje. Povjerenje ne može napraviti ustav – bilo kakav da je. Povjerenje se pravi na drugi način – evolucijom iznutra. Sami to ne možemo i zato je potrebna pomoć prijatelja izvana, da nam pomognu, da nas stave pred cilj. A cilj svakog građanina i svakog naroda je da što brže budemo evropska država, oganizirana po evropskim standardima, rekao je, između ostalog, Zlatko Lagumdžija. Dalje je komentirao dileme iznesene o Amandmanima u raspravi i u javnosti, pa je postavio pitanje onima koji Amandmane osporavaju – šta nude bolje i kako se dolazi do tog boljeg, te naglasio da tvrdi odgovorno da je interes i Hrvata, i

Srba i Bošnjaka da ova zemlja što brže bude u Evropskoj uniji i da će ona tada biti zemlja jednakopravnih naroda i građana u punom smislu te riječi. Zato se mi danas trebamo pridici, poslušati prijatelje i usvojiti Amandmane. Ja ću preuzeti odgovornost i glasati za predložena rješenja, rekao je Zlatko Lagumdžija.

Petar Kunić naglasio je da je sasvim sigurno da smo s različitim ciljevima ušli u ustavne promjene. Imaju maksimalistički ciljevi, razumni ciljevi i irealni ciljevi. Sigurno je da nisu svi dobili ono što su očekivali, a krajnji ishod je ovo što imamo na osnovu dugih razgovora, pregovora i, naravno, postizanja određene saglasnosti. Nije moguće nametnuti rješenja Parlamentu i dogovor mora ostati osnovni metod rada Parlamenta i drugih institucija Bosne i Hercegovine. To je jedini mehanizam za napredak u Bosni i Hercegovini. Ovdje je bilo različitih kvalifikacija, ali moram reći da one dolaze od ljudi koji ne razumiju prirodu i karakter BiH. Bosna i Hercegovina je jedinstvena, ali federalna država. Kada to shvatimo, lakše ćemo razgovarati i postizati konsenzus o mnogim pitanjima, rekao je, uz ostalo, Petar Kunić. Na kraju je rekao da će, kako su prihvaćeni njegovi i Gligorićevi amandmani, oni glasati za Amandmane na Ustav BiH.

Nijaz Duraković rekao je na početku svoje diskusije da se svi slažu da je postojeći Ustav nedemokratski, nefunkcionalan i da u mnogim segmentima odudara od evropskih ustavnih standarda, pa se zato i krenulo u ustavnu reformu, ali je jako loše što su izmjene Ustava tempirane uoči izbora, jer se zato mnoge stvari politiziraju, rasprava koristi u predizbornu kampanju, nacionalno konotira i dovodi do visokog emocionalnog i nacionalnog naboja – što se sve instrumentalizira u svrhe koje ne idu u prilog istinske ustavne reforme. Mi, koji imamo rezerve, nismo protiv ustavnih promjena, ali ne na ovakav način i ne s ovakvim rješenjima. Mi smo za jednu radikalnu promjenu koja bi zbilja značila promjenu, a ne samo kozmetiku, rekao je, pored ostalog, Nijaz Duraković. U daljnjoj diskusiji elaborirao je predložena rješenja i komentirao pojedine diskusije povodom Amandmana.

Momčilo Novaković osvrnuo se na određene istupe u javnoj raspravi, pa je rekao da su neki uporno pripremali javnost da sve zlo u ovoj zemlji potiče od entiteta, bolje reći od Republike Srpske, i da će se sve to riješiti onog momenta kad ne bude RS-a, a da je ne bi bilo, treba izvršiti ustavne promjene. Takva politika je štetna po Bosnu i Hercegovinu, rekao je Novaković. Dalje je rekao da su oni u pregovore ušli onog momenta kada su dobili uvjerenja, odnosno kada su se uvjerali da će se razgovori voditi na principu slobodne volje i da će njihov rezultat – ma kakav bio, biti rezultat volje onih koji budu pregovarali. U pregovorima smo, naravno, imali različite ciljeve i različite startne pozicije. I sada kada su Amandmani u proceduri, moram reći da je to rezultat slobodne volje i da smo svi morali odstupiti od nekih početnih pozicija. Svačija volja bila je ograničena voljom drugih, inače to onda ne bi bili pregovori. I kompromis se ne može postići a da niko ne odstupi od početnih pozicija, rekao je, uz ostalo Momčilo Novaković, naglasivši da je cilj SDS-a bio pokušaj pronalazanja balansa između stavova Venecijanske komisije koji su nastali kao rezultat Odluke Ustavnog suda o ljudskim pravima, s jedne strane, zatim zahtjeva EU za stvaranje države koja može pristupiti Evropskoj uniji, a, s druge strane, bile su želje i opredjeljenja da se zadrži ustavno ustrojstvo BiH s entitetima i zaštita interesa srpskog naroda, rekao je Momčilo Novaković dodajući da će Klub SDS-a podržati Amandmane na Ustav BiH.

Šefik Džaferović rekao je da svako od nas ima svoju viziju države Bosne i Hercegovine, pa tako i SDA ima viziju kako u budućnosti treba da izgleda BiH. Ali, da bi se ta vizija ostvarila, treba osigurati dvotrećinsku podršku u Predstavničkom domu i odgovarajuću podršku u Domu naroda, što znači da je za bilo kakve izmjene Ustava BiH potrebna politička saglasnost svih relevantnih političkih faktora u Bosni i Hercegovini. Nisam ni ja zadovoljan rješenjima koja su postignuta u ovoj fazi, imao bih puno prigovora, ali se postavlja pitanje da li zbog onoga što nije postignuto u ovoj fazi upropastiti ono što predstavlja očigledan napredak za državu BiH. Entitetsko glasanje nije imanentno Predstavničkom domu, kao građanskom, ali ono ostaje zato što se nismo mogli dogovoriti da se ukine iz Ustava BiH, rekao je Šefik Džaferović. Podsjetio je i na pisma međunarodnih predstavnika koja su poslanici dobili, u kojima se, uz ostalo, navodi da, u ovom historijskom trenutku stoje uz

Bosnu i Hercegovinu, te da ćete, odlučujući se na ovaj prvi korak, osloboditi prvu fazu promjena koje će vam pomoći da odete dalje na putu ka euroatlantskim integracijama; mi ćemo s vama biti u budućnosti i obavezujemo se na bezuslovnu podršku u sljedećoj važnoj fazi ustavne reforme – izdvojio je Džaferović navode iz jednog od pisama. U zaključku je pozvao poslanike da podrže predložene amandmane, jer bez podrške prvoj fazi, neće biti ni druge faze ustavne reforme, rekao je Šefik Džaferović.

Martin Raguž rekao je da se kao predsjedavajući Doma zalagao i da se zalaže da Parlament donese odluku u skladu sa svojim ovlaštenjima. Čitava rasprava na Domu pokazuje kako mi još nismo na nivou institucionalnih odgovornosti – zato što smo imali pripremu, imali smo stranke, imali sponzore, imali najavu kojim smjerom sve to treba da ide – i rezultat toga operacionaliziran je u prijedlogu Predsjedništva BiH, rekao je Raguž govoreći kao predsjedavajući Doma. Zatim je rekao da misli da u Domu svaki poslanik ima prvo reći šta misli o Sporazumu, i ne samo šta misli, nego i popraviti ga ako mislimo da ga treba popraviti. To je naša odgovornost, poštujući sve one koji su učestvovali u pripremi. I sada imamo priliku da pošaljemo pozitivnu poruku bosanskohercegovčskoj javnosti i međunarodnoj zajednici, da smo spremni preuzeti odgovornost, ali i razmatrati legitimne zahtjeve koji stoje u obliku amandmana koje je predložilo Predsjedništvo BiH, ali isto tako i ovlašteni predlagači poslanici. Hajdemo raspravljati o svakom amandmanu i doći do najboljeg rješenja za BiH, koje neće ničim dovesti u pitanje posebni i specifični legitimni interes, ali rješenja koja neće stalno regenerirati političku nestabilnost i koja neće na različit način uređivati individualna i kolektivna prava, rekao je Martin Raguž. Naglasio je da dosadašnji proces ne dovodi u pitanje i zato je, u ime Kluba, podnio amandmane kako bi prihvatili prvu fazu ustavnih promjena. Prihvatite poziciju da nije evropski standard da samo jedan narod bude u inferiornoj političkoj poziciji u Parlamentu BiH. Izjednačite tu poziciju i imate naš glas, naglasio je Martin Raguž. Dalje je u svojoj diskusiji elaborirao pojedina rješenja u Amandmanima, iznoseći svoje mišljenje da nisu dobra i navodeći, pored ostalog, da su institucije BiH ovisne po četverostrukom principu, i opet ovisne kada se otvara paket Parlamenta, gdje Dom naroda gubi svoju dosadašnju ulogu – izvodi se iz Predstavničkog doma i nema mehanizam da samostalno može štititi vitalni nacionalni interes, nego ga vodi do Ustavnog suda BiH, a znamo iz dosadašnjeg iskustva kako je završilo nekoliko zakona koji su se ticali vitalnog nacionalnog interesa, rekao je Raguž.

Jozo Križanović rekao je da se pridružuje mišljenjima da je današnja rasprava, a nada se i pozitivan rezultat rasprave, najznačajniji politički događaj u Bosni i Hercegovini poslije Dejtonskog mirovnog sporazuma. Međutim, u javnoj raspravi o Amandmanima stvorila se loša politička klima za usvajanje Amandmana, što, prije svega, dolazi zbog zlonamjerne interpretacije određenih rješenja, pri čemu se iskrivljuje pravi smisao i suština ustavnih promjena. Ja bih bio najsretniji da danas razgovaramo o novom ustavu BiH, o cjelovitijim promjenama – ali, nažalost, nemamo za to političku volju. Ali sam također sretan da smo nakon deset godina od Dejtona, od mira u Bosni i Hercegovini, došli do tog kritičnog političkog konsenzusa da uopće razgovaramo o ustavnim promjenama, rekao je na početku svoje diskusije Jozo Križanović. Dalje je govorio o pripremama koje su vođene za pristupanje ustavnim promjenama, okruglim stolovima i sl., te o pregovorima u političkim strankama i političkoj atmosferi u BiH. Naglasio je da Klub SDP-a nije zadovoljan potpuno ni širinom ni dubinom ponuđenih rješenja, ali će Amandmane podržati jer su svjesni da je ovo početak procesa promjena i što su one rezultat jednog strpljivog političkog razgovora, rekao je Jozo Križanović. Dodao je da vjeruje da ćemo danas, kao odgovorni ljudi, ipak procijeniti da je ovo značajan trenutak za Bosnu i Hercegovinu i da ga moramo iskoristiti kako bi stvarali legislativni institucionalni okvir za efikasnije i brže provođenje reformi koje nas približavaju modernom svijetu.

Dušanka Majkić je na početku diskusije konstatirala da su se iz današnje rasprave pokazale dvije stvari: prva, da nam nedostaje komunikacija i, druga, nedostaje nam povjerenje. Malo kada se na sjednicama Doma ovako razgovaralo o suštinskim stvarima, radije smo te važne stvari podvukli pod tepih. Nedostaje nam povjerenje na svim nivoima – nepovjerenje između naroda koji žive u Federaciji BiH, povjerenje između RS-a i Federacije BiH, povjerenje najrazličitijih vrsta koje smo danas pokazali i to je ono na čemu ćemo morati mnogo raditi. Danas smo pokazali da za svaku

promjenu u životu trebaju dvije strane, a u BiH čak i tri. Nikada ne možemo samo voljom jednog dijela države ili jedne političke opcije donijeti presudne odluke koje se tiču života svih naroda, kazala je Dušanka Majkić. Dalje je govorila o doprinosu međunarodne zajednice u ovom procesu, rekavši da su nam učinili uslugu koju treba poštovati – da nije međunarodna zajednica bila uključena, teško da bismo došli do sporazuma, jer svaki klub i svaki poslanik u klubu ima svoju viziju kako bi Ustav trebalo da izgleda. Sporazum političkih stranaka pokazao je da je veliki dio političke javnosti BiH spreman na kompromis. U ovoj zemlji moramo njegovati dijalog i dogovor i biti svjesni da niko ne može dobiti sve, a da svi moraju žrtvovati nešto. Moramo svi razmisliti, politika je vještina mogućeg. Zato ću, u skladu s principima rada moje stranke, a i svojom voljom, glasati za Amandmane na Ustav BiH, kazala je, pored ostalog, Dušanka Majkić.

Jelina Đurković kazala je da će kao predstavnik Partije demokratskog progresa podržati Amandmane i da smatra da je obim promjena u skladu s realnim mogućnostima sadašnjeg političkog trenutka i mjere povjerenja između političkih subjekata odlučivanja. Da je mjera povjerenja bila veća, vjerovatno se promjene Ustava ne bi dijelile na prvu i drugu fazu. I današnja rasprava je pokazala kako još nema iskrenosti i povjerenja. Zato smatram da je ovaj obim promjena primjeren upravo ovoj mjeri povjerenja. Ali ovo je bila i prilika da čujemo jedni druge, da čujemo i strahove i limite drugih. Ja ne kažem da smo ih sve otklonili ili da smo stekli punu mjeru povjerenja, ali je ovo dobar put da idemo naprijed i, naravno, gradimo povjerenje, kazala je, pored ostalog, Jelina Đurković.

Mirsad Ćeman rekao je da su ponuđeni amandmani manje od onoga što nama treba, manje od onoga što i sam zagovara, ali ipak više od onoga što trenutno imamo. Zato ih vrijedi podržati i ja ću glasati za Amandmane, naglasio je Ćeman. Ovaj iskorak treba cijeniti i zato hoću da vjerujem da je ovo zaista tek prvi korak, a mnogo onoga što je rečeno u javnoj raspravi i kroz amandmane koji nisu imali potrebnu podršku u komisijskoj fazi, u drugoj fazi će ozbiljno biti uzeti u razmatranje. Zato, podržavajući Amandmane, apeliram i na kolege poslanike da ih podrže, rekao je Mirsad Ćeman.

Ruža Sopta kazala je da bi voljela da danas raspravljamo o novom ustavu koji je napravljen po volji ova tri naroda do one granice dok se te volje dodiruju, dok se ne stavlja jedna iznad druge. Nesretna sam što danas raspravljamo o amandmanima na nešto što nije ustav, nešto što nam je ponuđeno da bude ustav, dok mi donesemo svoj. Loše je teško popraviti. Pogotovo imam bojazan kad se nešto popravljaju amandmanima, jer mi Hrvati imamo gorka iskustva od Vašingtona preko Dejtona pa preko promjena ustava do danas, kazala je, uz ostalo, Ruža Sopta. Dodala je da misli da je dobar posao ovo što je do sada urađeno, da taj posao treba nastaviti, ali nastaviti tamo gdje nije dobro, gdje se sukobljavamo – nastaviti diskusiju i pokušati sve dovesti u normalnu poziciju, da dogovorimo ono što je ispušteno u tačkama koje su dogovorene za prvu fazu, da dogovorimo, i tada bi vjerovatno osigurali podršku Amandmanima, kazala je Ruža Sopta.

Ivo Lozančić rekao je da je većina poslanika na početku mandata iskazala svoju opredijeljenost za evropski put i približavanje euroatlantskim interakcijama. Očekivalo se da će prioritet biti ustavne promjene, da ćemo izmijeniti Dejtonski ustav koji je prevaziđen i koji je vršio blokadu, iz kojeg ćemo izvesti reformske zakone i ubrzati naš put ka Evropi. Nažalost, mi smo radili obrnuto. Svi reformski zakoni usvojeni su uz teške kompromise i uz ogromne napore međunarodne zajednice. Niko danas ne može reći da nije za ustavne promjene, ali isto tako ne može reći ni da je za ustavne promjene kad počnemo praviti sporazum, pa započnemo tako da se osigura jednakost dva entiteta, umjesto da nam bude osnovna jednakost tri naroda i da imamo ukupnu ustavnu strukturu, da imamo funkcionalnu i racionalnu državu na prostoru čitave BiH. Ovim amandmanima imamo poboljšanje funkcionalnosti države, posebno u dijelu izvršne vlasti. Nažalost, ne možemo reći ono osnovno – da imamo jednakost tri naroda, već imamo jednakost dva naroda. U ovakvom glasanju podrška hrvatskih poslanika je na neki način dovedena pod znak pitanja i postavlja se pitanje njihove potrebe – u takvom glasanju Hrvati nemaju mogućnost da ne budu majorizirani. Ostavlja se jedno otvoreno pitanje – ako bi prošli ovakvi amandmani, kako u budućnosti zakonski projekti koji

idu iz Predstavničkog doma da dođu do Doma naroda, te da dođu do Ustavnog suda i da se ocijeni njihova ustavnost, rekao je, pored ostalog, Ivo Lozančić. Dalje je elaborirao Amandman koji se odnosi na Parlamentarnu skupštinu, te na kraju iznio svoj stav da misli da i nisu potrebne dvije faze, već jedna faza ustavnih promjena, jer bi onda i druga faza bila kozmetička i opet ne bi dovela državu u simetričan položaj i ne bi regulirala srednji nivo vlasti i bitne probleme koji dovode u neravnotežan položaj tri naroda.

Senija Kapetanović kazala je da ne želi govoriti kao pripadnik entiteta niti njene političke opcije, već da želi reći da njeno opredjeljenje proizilazi iz želje da svi Bosanci i Hercegovci budu dio civilizacijskog korpusa koji za sebe ne traži, ni kao pojedinac ni kao grupa, više prava nego što ima njegov susjed, odnosno svaki državljanin naše države. Ako je ovo normalna želja, onda je prirodno njoj težiti i pokušati je ostvariti. Svi znamo da to sada nije tako, odnosno da mehanizmi i državna infrastruktura za postizanje ovog cilja nije postavljena. Kako je ostvarivanje ovog cilja proces, to je vrijeme da mi stvorimo preduslove, a jedan od značajnih preduslova je promjena Ustava BiH. Minimalan kapacitet države bila bi mogućnost građanskog izjašnjavanja o promjenama, a ne politička nadmudrivanja ili čak neki drugi razlozi koji se mogu kriti iza uslovljenih glasanja kako imamo sada i kako i dalje ostavljamo kao kamen spoticanja. Ovo je potrebno sada ugraditi. Ta ideološka rigidnost i vjera u vlastite vrijednosti entiteta u današnjoj podjeli na entitete, uz ovu državnu infrastrukturu, čini veliki dio građana BiH vrlo nesretnim i stalno ih vuče u marginalizaciju. Zato ću ja glasati za promjene ako se usvoji amandman kojim se ukida entitetsko glasanje, kazala je, uz ostalo, Senija Kapetanović.

Filip Andrić rekao je da ne bi želio ponavljati već potvrditi ono što su kazale kolege iz Kluba hrvatskog naroda, ali želi reći šta je prethodilo ustavnim promjenama. Kao rezultat Dejtonskog sporazuma slijedio je Dejtonski ustav koji je organizirao BiH na jedan vrlo čudan način, gdje se tri konstitutivna naroda organiziraju kroz dva entiteta. Takav sporazum je potpisan, ali je činjenica da nije dobio demokratski legitimitet. Držim da to nije rješenje za BiH nego cijena koja je u tom trenutku morala biti plaćena radi zaustavljanja krvoprolića, s velikom nadom da ćemo doći u poziciju kad ćemo moći kao normalni ljudi razgovarati o budućnosti BiH na normalan način, zasnovan na evropskim standardima i demokratskim principima. Nakon deset godinaa imamo rezultat da etničko čišćenje nije anulirano povratkom. U jedan entitet vratilo se manje od 5% Hrvata, a u drugom entitetu, na vrlo neprincipijelan način, Hrvati se dovode u poziciju nacionalne manjine, rekao je Filip Andrić. Dalje je rekao da se i ovim ustavnim promjenama slijedi logika onoga što se već pokazalo da nije dobro, ne diramo entitete, zadržavamo entitetsko glasanje u Predstavničkom domu i na takav način dovodimo državu u ovisnost od entiteta. Činjenica je da ostaju entiteti, jedan narod dobiva polovinu države, drugi narod drugu polovinu države, gdje sve odluke može donositi autonomno, a treći narod zna se kako prolazi u takvoj situaciji, kazao je Filip Andrić, naglašavajući, na kraju, da niko nema pravo dati legitimitet na ovakav ustav koji hrvatski narod stavlja u poziciju neravnotežnog naroda u odnosu na druga dva konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini.

Tihomir Gligorić je u svojoj diskusiji rekao da je važno da prvi put u Parlamentu mijenjamo Ustav po propisanoj proceduri, bez radnih grupa koje je do sada imenovao OHR i sl. Prvi put danas radimo onako kako je rekao Ustav i tako i treba da se ponašamo. Dalje je rekao da bi volio da se, nakon ovih promjena, okrenemo poboljšanju ekonomije, da se rješavaju životna pitanja građana, što znači da razvijamo ekonomsku demokratiju. A ekonomska demokratija podrazumijeva jaku ekonomiju, nova radna mjesta – da građani osjete bolji život, rekao je Tihomir Gligorić. U vezi s amandmanima koje su podnijeli on i Kunić, a koje je podržao predlagač ustavnih amandmana, Gligorić je rekao da oni ne negiraju ničije prijedloge, već samo poboljšavaju predložena rješenja. Ali se mora napraviti razlika između prijedloga, jer se nekima predlaže ukidanje entitetskog glasanja na nivou Predstavničkog doma, a mišljenje Venecijanske komisije je i o tome vrlo jasno. Zato ja pozivam poslanike na konsenzus oko ponuđenih amandmana, koji su u ovom trenutku realnost, rekao je Tihomir Gligorić.

Fatima Leho kazala je da smo prvi put dobili dogovor političkih lidera da se otvori proces dogradnje Ustava. Prvi put smo dobili jedan zajednički dokument koji je iskazao volju da je politička situacija sazrela da promijenimo neke stvari koje su prevaziđene i koje smo na određeni način promijenili donošenjem određenih zakona, pa treba da se dograde i Ustavom, kazala je Fatima Leho. Zahvaljujući liderima političkih stranaka zbog političke zrelosti, jer su otvorili proces u BiH – a on se u narodu zove «dogovor kuću gradi», Fatima Leho kazala je da je BiH naša zajednička kuća. Danas imamo amandmane koji su rezultat političkog sazrijevanja i volje iznutra – i to je ono što je kao čovjeka ohrabruje. Kada su se dogovarali, sigurno je da su pošli od toga da je politika umijeće mogućeg. To znači da je u ovom momentu sazrelo ovo što nam je ponuđeno i što omogućuje da se nastavi proces uključivanja BiH u euroatlantske integracije. To je za mene drugi razlog da glasam za Amandmane. Žao mi je što su Amandmani postali sredstvo predizborne kampanje, da ne kažem da su neki zamijenili političke vizije s političkim iluzijama, kazala je, uz ostalo, Fatima Leho.

Izet Hadžić rekao je da bi volio da je bilo snage da se Sporazum o izmjeni Ustava postigao s većom podrškom – barem 75% zastupljenosti u Parlamentu. Čini mi se nesretnim ili nedovoljnim rješenjem podrška šest potpisa koji u Domu imaju cca 22 poslanika, rekao je Hadžić. Dalje je rekao da je jako pogođen porukama da, ako se ovo ne usvoji, nema ništa od ustavnih promjena do 2010. godine, rekavši da su građani BiH dovoljno kažnjeni dešavanjima od 1992. do 1995. Neću reći da ovo što je ponuđeno nije napredak, ali će biti mukotrpan posao da bi se osigurao brži put BiH ka euroatlantskim integracijama. Zato je predložio zaključke koji bi obavezali sve aktere da se istraje u daljnjem procesu ustavnih promjena, te da se pozove i administracija SAD-a i Evropske unije da u tome istraju. Zamolio je i poslanike da podrže zaključke koje je predložio i da budu istrajni u tom procesu, naglasivši da misli da građani BiH zaslužuju mnogo više nego što je sada Amandmanima ponuđeno.

Mirsad Sipović rekao je da će se pridružiti svima koji podržavaju Amandmane s političkog aspekta, a da će težište u svojoj diskusiji staviti na pravni aspekt. Osvrnuo se na entitetsko glasanje, pa je rekao da od toga ne treba praviti bauka. Entitetskim glasanjem se, praktično, traži da 2/3 poslanika iz entiteta ne glasa protiv neke odluke. To je u ovako složenoj državi, s multietničkim sastavom od tri konstitutivna naroda, sasvim logično. Pa kakav je to zakon koji ne bi prihvatila tri naroda u ovom parlamentu, rekao je, uz ostalo, Mirsad Sipović. Dalje je govorio konkretno o pojedinim rješenjima i konstatirao da je ipak, uz pomoć američke administracije i Evropske unije, ugrađeno dosta vrlo kvalitetnih rješenja i nije tačno što neki govore da je ovdje sve blokada. Napravljen je značajan iskorak i na polju zaštite osnovnih ljudskih prava, naglasio je Sipović. Zahvalio je američkoj administraciji i ambasadoru lično na naporu koji su učinili da nam pomognu u ovom procesu i olakšaju put ka Evropskoj uniji. Predložio je poslanicima koji su protiv da pažljivo analiziraju stavku po stavku predloženih rješenja, pa će se uvjeriti da ona znače napredak za Bosnu i Hercegovinu i tako se odlučiti da ih podrže.

Milorad Živković rekao je da je u diskusiji o Amandmanima danas izrečeno dosta onoga što stoji, ali više onoga što ne stoji, te da misli da je BiH danas na ispitu i pred međunarodnom zajednicom i pred građanima Bosne i Hercegovine – na ispitu da li ćemo pokazati da smo sposobni da donesemo Amandmane na Ustav i da pokažemo da je BiH zemlja sposobna da živi bez tutorstva međunarodne zajednice i njihovog aktivnog prisustva. Dalje je rekao da se Ustav može mijenjati dio po dio. Rješenje koje implicira ukidanje entiteta djeluje nerealno u srednjoročnoj perspektivi, te da u tom smislu treba uzeti u obzir mišljenje Venecijanske komisije u odnosu na entitete. Sigurno je da s ovim promjenama Bosna i Hercegovina dobiva, a Repulika Srpska ne gubi, rekao je, uz ostalo, Milorad Živković.

Miloš Jovanović rekao je na početku diskusije da se, slušajući današnju raspravu, može zaključiti da mi iz RS-a možemo biti prezadovoljni s Prijedlogom amandmana. Ali kad bi pogledali sadašnji ustav i ono što je predloženo, jasno je da jedino Republika Srpska čini ustupke. Naveo je da se RS odrekla izbora delegata u Dom naroda iz entiteta, izbora člana Predsjedništva BiH iz entiteta, veliki broj nadležnosti prenijela je na nivo BiH, dala je saglasnost za proširenje Vijeća ministara

BiH. Znači, sve su to ustupci od strane RS-a. I moja preporuka nekim budućim pregovaračima, koji govore o drugoj fazi, jeste da vode računa koliko će i da li će davati ustupke. Želim da naglasim da je međunarodna zajednica prvi put rekla da neće nametati rješenja i da će prihvatiti ona rješenja koja se dogovore u Bosni i Hercegovini. To je vjerovatno razočaralo mnoge, jer smo do sada imali iskustva da sve što zažele neki, uz pomoć međunarodne zajednice, realiziraju, rekao je, pored ostalog, Miloš Jovanović, dodajući i određene konkretne primjedbe na Amandmane.

Mladen Potočnik rekao je da će glasati protiv Amandmana iz dva razloga. Prvi je da je on Amandmane na Ustav podnio prije više od četiri mjeseca i više od četiri puta su ignorirani na Ustavno-pravnoj komisiji. Drugi razlog je, što se promjena Ustava treba, prije svega, gledati s organizaciono-ekonomskog stanovišta jer je to suština svakog ustava. Dok god mi u BiH budemo izlazili sa stanovišta Bošnjaka, Srba, Hrvata ili entiteta, nećemo napraviti nijedan korak naprijed. Problem ove zemlje je problem ljudi i mi se ne bavimo suštinskim stvarima, rekao je, pored ostalog, Mladen Potočnik.*

Pored navedenih diskusija, tokom rasprave, bilo je dosta replika u kojima su učestvovali: Zlatko Lagumdžija, Ibrahim Đedović, Vinko Zorić, Mladen Potočnik, Mirsad Sipović, Ljiljana Milićević, Mehmed Žilić, Tihomir Gligorić, Dušanka Majkić, Selim Bešlagić, Beriz Belkić, Ruža Sopta, Azra Hadžiahmetović, Sead Avdić, Petar Kunić, Filip Andrić, Milorad Živković, Senija Kapetanović, Miloš Jovanović, Nijaz Duraković, Nikola Špirić i Martin Raguž.

Predsjedavajući Raguž konstatirao je da zaključuje raspravu.

Nikola Špirić zatražio je pauzu, rekavši da se prije glasanja s klubovima vidi kako stoji situacija, pa da se poslije Dom izjasni o principima, ne prejudicirajući kakva će situacija biti s Amandmanima.

Poslije pauze, Nikola Špirić objasnio je da je razlog pauze bio traženje rješenja, pa je rekao da misli da bi Dom trebalo da se izjasni o principima da bi ušli u drugu fazu razmatranja amandmana na Amandmane na Ustav i da se onda glasa o svakom amandmanu pojedinačno.

Beriz Belkić rekao je da je očekivao da će se o podnesenim amandmanima na ustavne amandmane izjasniti predlagač, ali da tog izjašnjenja nema.

Elmir Jahić je, u ime Kluba SDA, zatražio pauzu.

Poslije duže pauze, Elmir Jahić rekao je da je razlog za pauzu bio da se učine dodatne konsultacije u smislu da se razjasni razlika između principa za koje treba glasati i Amandmana, pa je konstatirano da se glasa odvojeno.

U raspravi i replikama dalje su učestvovali: Nikola Špirić, Nijaz Duraković, Vinko Zorić, Šefik Džaferović, Zlatko Lagumdžija, Martin Raguž, Beriz Belkić, Petar Kunić, Sead Avdić, Ljiljana Milićević, Milorad Živković, Momčilo Novaković, Marija Perkanović, Tihomir Gligorić, Mirsad Sipović, Jozo Križanović, Elmir Jahić, Dušanka Majkić, predsjedavajući Predsjedništva BiH Sulejman Tihić i Mladen Potočnik.

Poslije rasprave, Dom je usvojio prijedlog Elmira Jahića da se sjednica prekine i nastavi 26. aprila u 15 sati.

Ovim je, u 02,00 sati, završen prvi dio sjednice.

Sjednica je nastavljena **26. aprila 2006.**, u 15,40 sati.

Predsjedavajući Doma Martin Raguž podsjetio je da je sjednica prekinuta na zahtjev Kluba SDA, pa je pitao da li će se, u ime Kluba ili u ime predlagača, neko obratiti.

Šefik Džaferović je, u ime Kluba SDA, rekao da su prekid sjednice tražili zbog toga što smatraju da je ovo historijska sjednica i da se ne smije upropastiti prilika koju ima Bosna i Hercegovina. Naglasio je da smo i danas dobili jasne poruke međunarodne zajednice, Amerike i Evrope, da – ako ne bude ove, neće biti ni naredne faze ustavnih promjena. Zamolio je da iz ove sale ne izađemo dok se ne riješi ovo pitanje, tako što će BiH dobiti amandmane na Ustav, rekao je, pored ostalog, Šefik Džaferović i pozvao neodlučne poslanike da razmisle o svemu i da se proba naći rješenje.

* Iz navedenih diskusija parafrazirani su dijelovi koji se odnose na ustavne promjene, dok navodi iz replika nisu mogli biti tretirani jer bi Zapisnik bio preširok (Transkript je sastavni dio Zapisnika).

Beriz Belkić rekao je da je shvatio da je pauza trebalo da bude iskorištena da se pokuša naći kompromis, odnosno pokuša ići ususret rješenju, ali da iz izlaganja Džaferovića nije shvatio da je uopće razgovarano o pokušaju traženja rješenja, odnosno o određenju prema amandmanima koji su stavljani u proceduru, a kojima se traži da se ukine entitetsko glasanje u Domu. Zamolio je izjašnjavanje predlagača o tom amandmanu.

Nastavljena je rasprava, s dosta replika, u kojoj su učestvovali: Šefik Džaferović, Beriz Belkić, Ibrahim Đedović, Nikola Špirić, Zlatko Lagumdžija, Martin Raguž, Mehmed Žilić, Tihomir Gligorić, Mirsad Ćeman, Izet Hadžić, Momčilo Novaković, Mirsad Spović, Vinko Zorić, Milorad Živković, Ruža Sopta, Sead Avdić, Fatima Leho, Adem Huskić, Ljiljana Milićević, Nijaz Duraković, Filip Andrić, Petar Kunić i Ivo Lozančić.

Zaključujući raspravu drugog dana rada sjednice, predsjedavajući Raguž rekao je da je u raspravi Ibrahim Đedović predložio zaključak koji korenspondira s prijedlogom Ruže Sopte, pa je pozvao sekretara Doma da prijedlog zaključka pročita i protumači.

Sekretar Doma Branka Todorović pročitala je prijedlog zaključka Ibrahima Đedovića, koji glasi: «Sagledavajući tok rasprave, važnost Amandmana na Ustav za budućnost BiH i činjenicu da se naziru moguća rješenja koja će prevazići većinu suprotstavljenih stavova, a s ciljem boljitka svih građana i naroda u BiH – prekida se sjednica zaključkom Doma i odgađa za 30 dana, da predlagači s predstavnicima svih političkih stranaka ulože dodatne napre i ponude rješenja koja će biti prihvatljiva za Dom».

Sekretar Doma podsjetila je na odredbe Poslovnika, te, uz ostalo, kazala da nije moguće sjednicu prekinuti na tako dug rok, a da se može, pošto se nalazimo u prvom čitanju, nadležnoj komisiji dati novi rok da sačini novi izvještaj.

Dalje su kraće diskutirali: Nikola Špirić, Šefik Džaferović, Martin Raguž, Zlatko Lagumdžija, Tihomir Gligorić, Nijaz Duraković i Jozo Križanović.

Predsjedavajući je, zatim, pozvao poslanike da se pripreme za izjašnjavanje o Amandmanima na Ustav BiH.

Jozo Križanović je, u ime Kluba SDP-a, zatražio da se izjašnjavanje izvrši prozivkom, s obzirom da se može desiti da ima problema s elektronskim glasanjem.

Predsjedavajući je uvažio zahtjev i pozvao sekretara Doma da izvrši prozivku poslanika radi glasanja.

Glasajući prozivkom, ZA Amandmane na Ustav BiH glasali su: Mirsad Ćeman, Šefik Džaferović, Hazim Felić, Izet Hadžić, Fatima Leho, Nadžida Mlaćo, Mirsad Sipović, Mubera Ušanović, Vlatka Komšić, Selim Bešlagić, Zlatko Lagumdžija, Jozo Križanović, Muhamed Altić, Ibrahim Đedović, Miloš Jovanović, Ljiljana Milićević, Nenad Mišić, Momčilo Novaković, Marija Perkanović, Dušanka Majkić, Nikola Špirić, Milorad Živković, Jelina Đurković, Petar Kunić, Tihomir Gligorić i Elmir Jahić.

PROTIV Amandmana glasali su: Mehmed Žilić, Beriz Belkić, Nijaz Duraković, Azra Hadžiahmetović, Adem Huskić, Mehmed Suljkanović, Filip Andrić, Martin Raguž, Ruža Sopta, Vinko Zorić, Sead Avdić, Ivo Lozančić, Muhamed Moranjkić, Mladen Potočnik, Mirko Blagojević i Senija Kapetanović.

Na osnovu rezultata glasanja, predsjedavajući Raguž konstatirao je da je ZA Amandmane glasalo 26, a PROTIV 16 poslanika, te da Amandmani na Ustav BiH nisu usvojeni jer nisu dobili dvotrećinsku većinu u Predstavničkom domu.

Predsjedavajući je zaključio 78. sjednicu. Sjednica je završena u 22,50 sati.

Sastavni dio Zapisnika je transkript 78. sjednice Predstavničkog doma.

SEKRETAR
PREDSTAVNIČKOG DOMA
Branka Todorović

PREDSJEDAVALA
PREDSTAVNIČKOG DOMA
Martin Raguž